

Sme na internete naozaj slobodní? Allmighty Google

Internet, stal sa našim novým domovom. Miestom, na ktoré sa vždy úprimne radi vraciame. Takmer nič nás tam totiž neobmedzuje, sme tam voľní. No do akej miery. Podľa wiki definície je Internet (z angl. interconnected networks) verejne dostupný celosvetový systém vzájomne prepojených počítačových sietí, ktoré prenášajú dáta pomocou prepínania paketov za použitia štandardizovaného Internetového Protocolu (IP), a mnohých ďalších protokolov. Samotný Internet ďalej pozostáva z množstva menších sietí – komerčných, vládnych, akademických či vojenských. Slúži ako prenosové médium pre informácie a služby najrozličnejšieho charakteru a systém navzájom prepojených stránok a dokumentov masívneho world wide webu.

Kým sa internet prepracoval do momentálnej podoby v akej ho poznáme dnes, musel si toho veľa preskakať. Od raného amerického vládneho projektu ARPANET, jeho odnože MILnet a NSFnet . Tým istým progresom prešiel aj vývoj internetových browserov od toho najstaršieho, Mosaic-u, až po dnešnú širokú škálu poskytovanú na našom trhu. Sme radi že tu je, že ho máme. Internet nás robí rozhládenejšími, vzdelanejšími, slobodnejšími! Môžeme vidieť a dozvedieť sa veci, o ktorých sa predošlým generáciám ani len nesnívalo. Poskytuje nám neobmedzenú zábavu kvázi „free“. No vyberá si za ňu inú daň. Nesiaha nám síce na naše financie, ale siaha na niečo oveľa dôležitejšie. Obmedzuje naše práva.

Disclaimer – všeobecné podmienky používania

Pokiaľ siahajú vaše práva na internete sa môžete dozvedieť aj prostredníctvom preštudovania si všeobecných podmienok používania web stránok konkrétnych firiem. Okrem zoznamu toho, čo nemôžete, a za čo keď sa toho dopustíte môžete byť stíhaný, jedná sa o autorské práva, čiže o reprodukciu informácií, údajov bez súhlasu ich poskytovateľa, sa oboznámte ešte s ďalším listom činností, ktoré si voči vám oni môžu dovoliť. Taktiež sa môžete stretnúť s informáciou že ani len neručia za aktuálnosť, správnosť a úplnosť poskytovaných údajov. Zabezpečili sa voči akýmkoľvek dotazom. Tak načo potom dodatok

o autorských právach keď sami uznávajú že ich informácie môžu byť nepresné? Táto pokrytecky prehnaná opatrnosť obrnila poskytovateľov internetových informácií natoľko, že zo sporov by zakaždým vyšli ako malé nevinné baránky zodpovedné za nič, no vy sa pred súdom môžete ocitnúť za kdejakú nepozornú maličkosť.

Aj softvér chránený autorskými právami a licencovaný pod softvérovou licenciou sa delí na dve kategórie. Jedná sa o takzvané Open source schémy predstavujúce slobodný softvér a Closed source to jest proprietárne licencie. Licencie typu closed source sú práve tie, ktoré dávajú užívateľovi najmenšiu slobodu. Užívateľ nemôže prezerat', upravovat' ani nijako ďalej rozširovat' zdrojový kód daného softvéru, či softvér samotný. Rozsah povolenia, ktoré vlastník poskytuje užívateľovi špecifikuje Licenčná zmluva koncového užívateľa, EULA, s ktorou síce nemusíte súhlasiť, no tým si aj zamedzíte možnosť inštalácie dane opatreného softvéru. Máme teda na výber? Áno, podľa hesla ber, alebo nechaj tak. V tvrdom biznise sa žiadne né ohľady neberú. A IT technológie sú jednoznačne jednou z najviac vynášajúcich aktivít.

Google Chrom is watching u

Veľký Brat ťa stále vidí. Veta z kultového románu Georga Orwella, 1984, je v dnešných časoch viac než aktuálna. Všetci sme už on line. Všetci sme súčasťou jednej veľkej globálnej dediny, v ktorej každodenne trávime čas. V ktorej žieme. Internet, neobmedzený zdroj informácií. No málo kto z nás vie aj to, že naše nevinné browsovanie neostáva len tak bez stopy. Každý internetový prehliadač si poriaduje záznamy o našom pohybe v tomto virtuálnom svete. Google Chrom, najnovší ťah od Googlu, sa momentálne podľa NetApplications radí na štvrté miesto vo využívaní browserov za IE, Firefox a Safari (na českom webe je poradie nasledovné, 1. Firefox – 45,1%, 2. Internet Explorer – 41,2%, 3. Opera – 10,7%, 4. Google Chrome 0.2X – 2%, ostatní – 1%) Počet downloadov nového prehliadača však rastie priamoúmerne aj s počtom jeho kritikov. Proti sľubom Googlu, to jest rýchlejšej, jednoduchšej a bezpečnejšej práci na internete, stoja ochrancovia dát s tézou, že Chrome týmto spôsobom loví užívateľov a získané informácie o nich následne zasiela Googlu. Dokonca vraj každá nová inštalácia bude spoločnosti identifikovaná pomocou „unique application number“. Pejoratívne označenia ako „zlý špión, dátová chobotnica, či Veľký

brat“ si Chrome odniesol vďaka faku, že nozaj prevádza dáta na servery Googlu spoločne so všetkými záznammi v adrese a vyhľadávaciom poli zvanom Omnibox. A to všetko z jednoduchého dôvodu, ktorým je vraj náš komfort. Tatko nám totiž prehliadač následne doporučuje webové stránky či možné vyhľadávacie termíny ihneď po zadaní a po oprave preklepov. Táto kontinuálna výmena dát však nie je typickou vlastnosťou len samotného Google Chromu. Takýmto systémom pracuje napríklad aj nová funkcia od Internet Exploreru, Suggested Sites, ktorá taktiež zachováva záznamy o údajoch v adresových lištách a získané dáta zasiela Microsoftu k analýze. Na druhej strane Firefox posiela Googlu nesprávne zadané URL, aby mohla byť navrhnutá iná alternatíva.

Ide tu však skutočne len o komfort? O ústretové nezištné a jednostranné služby poskytované ich každodennému užívateľovi? Omnoho triezvejší a reálnejší je názor, podľa ktorého ide o obojstrannú symbiózu ak nie dokonca o parazitizmus zo strany poskytovateľov internetových služieb. Častokrát si obyčajný užívateľ ani neuvedomuje s čím všetkým vlastne súhlasil, na čo všetko vlastne tí druhí majú právo a na čo by už právo mať nemali. Povedzme si na rovinu, koľko percent obyčajných ľudí si do slova a do písmena preštuduje nejaké Terms of use písané v zložitej odbornej angličtine, navyše keď majú minimálne 5 A štvoriek husteného textu. A to je politika. Založená na oddanej dôvere, že médium, ktoré nám dovolí odhalovať tajomstvá internetu chce pre nás nezištne len to najlepšie.

Google ukladá 2% dát nazhromaždených za 24 hodín. Tie sa používajú k zariadeniu prehliadača Chrome, k zlepšeniu návrhov a k zvýšeniu výkonnosti. Akýkoľvek druh skladovania dát je podľa nášho názoru aktom rovnováhy medzi rešpektovaním súkromia užívateľa na jednej strane a inováciou a bezpečnosťou na strane druhej, ako na Google blogu vyhlásil viceprezident spoločnosti Urs Holzle. Aká je však miera spomínaného „nášho názoru“ objektívna a ako je vyvážený samotný spomínaný „akt rovnováhy“? Čo ak sa „ich názor“ jedného dňa zmení a začne ručičku pomyselných váh tlačiť len na jednu stranu? Budeme do tohto procesu môcť zasiahnuť a nejakým spôsobom ho ovplyvniť alebo nám bude súdené len sklopiť hlavy a pristúpiť na všetky podmienky týchto nadnárodných monopolov. Údajný „hľad“ po dátach slúži prehliadaču Google k zvýšeniu bezpečnosti, ktorá je navyše bonusom pre nás užívateľov ku komfortu surfovania. Pekne zabalené frázy. Je však naozaj nutné aby Google skutočne pozoroval všetky naše koky? To, kde trávime náš čas, odhaľujú tým predsa naše súkromie! Mali by aj na toto mať právo a bez nášho povolenia?

Všetky navštevované stránky sú tiež porovnávané s čiernou listinou nebezpečných stránok. Predpokladá sa totiž, že to počítač ochráni pred malwarom a phishingovými útokmi. Chrome teda potrebuje zaslať URL v šifrovanej forme Googlu, aby sa rozpoznali nebezpečné

stránky, čo je však bežnou praxou aj u ostatných browserov. Microsoft taktiež ponúka v Internet Exploreri „Smart Screen Filter“ s čiernou listinou nebezpečných stránok, a bielou listinou dôveryhodných stránok. Tie sú dotované dátami získanými z chovania užívateľa pri surfovaní. A zase sme my tí ochraňovaní a odaní a oni tí ústretoví ochrancovia.

Unique application number je číslo vytvorené počas inštalácie Chromu a zaslané Googlu behom procesov updatov. V prípade, že sa program zosype a užívateľ súhlasí so zaslaním správy, Google obdrží s číslom aplikácie aj informácie o súboroch a procesoch, ktoré boli otvorené v dobe zrútenia sa. Táto praktika však nie je vo svete prehliadačov žiadnou novinkou. Taktiež Internet Explorer posiela v prípade havárie podobné informácie Microsoft, a to isté platí aj o Firefoxe. Tu prehliadač zasiela pri aktualizáciách Mozille „unique number series“. Ale ďalej sa nedozvedáme či sa po obnovení spomínané informácie navždy strácajú v bezodnej studni zabudnutia, alebo sú pre istotu niekde bezpečne storované. Veď sa predsa stále jedna o naše dobro, komfort a bezpečie.

Ako teda vidíme obdobné praktiky ako Google Chrome používajú aj konkurenčné prehliadače, teda sa spomínanému „pozorovaniu“ obyčajný smrteľník zdá sa nevyhne. Čo už, veď sa predsa jedná o všeobecnú ochranu a dobro celej našej „nadmárodnej“ spoločnosti.

g.g.g, a.k.a Geniálny Gigant Google

Písal sa rok 1998 kedy dvaja mladí IT vedci slávnej Stanfordskej univerzity, Larry Page a Sergey Brin, vyvinuli vyhľadávač a začali pátrať po investoroch. Ich priateľ a člen vedenia Yahoo, David Filo, im nakoniec vypísal šek na 100 tisíc dolárovú injekciu čím roztočil obrovské, pred ničím sa nezastaviteľnú vlnu tsunami zvanú Google. V septembri 1999 prešla stránka z Beta verzie do normálneho fungovania a po prvýkrát predstavila aj svoje nám už veľmi dobre známe logo, ktoré sa neskôr stáva jedným z jej najcharakteristickejších znakov. Na prelome nového miléna sa na stránkach začali objavovať reklamy, tento reklamný systém nesie meno Adwords. December roku 2001 okorenil schopnosti mladého Googlu o možnosť prehľadávať nie len texty, ale aj 250 miliónov fotografií, čo len predurčovalo jeho ďalšie nezastaviteľné hnanie sa vpred. Rok 2002 – beta verzia spravodajského kanálu Google News už dosiahla približne 4500 zdrojov. 4 roky nato mali užívatelia k dispozícii rozsiahly archív, v ktorom mohli vyhľadávať ako najnovšie správy, tak aj 200 rokov staré údalosti. Od júna roku 2003 mohli začať zarábať aj majitelia webových

stránok. Webmásteri si takto mohli jednoducho privyrobit' integrovaním reklám systému Adwords na svoje vlastné webstránky a tak získať podiel z tržby za reklamu, aké šľachetné. Rok 2004 predstavoval expanziu vyhľadávača, ktorý indexoval už osem miliárd webových stránok. Podľa istých informácií v súčasnej dobe už viac kôli ich enormnému kvantu nie je možné zistiť ich presné čísla. V roku 2005 prišiel Google so svojou vlastnou digitálnou planétou Zemou, programom Google Earth a Google Maps. „Prehliadač planéty“ bol v minulom roku rozšírený ešte aj o Google Sky, program, pomocou ktorého môžu užívatelia Googlu objavovať už dokonca aj samotný vesmír. Rok 2006 sa niesol v znamení obrovského zlúčenia a teda aj jedného z najväčších obchodov v histórii. Získaním portálu YouTube tak Googlu pribudla aj najväčšia videoplatforma sveta. Vďaka nej sa pôvodná a stále ešte existujúca služba Google Video stala úplne zbytočnou. Ďalšia dosiahnutá méta sa Googlu poradila len rok na to, a to službou sprievodca mestami. Google začal vo svojich mapách ponúkať fotografie z ulíc hlavných miest, zobstané kamerou nainštalovanou na automobile. To už naozaj nebudeme mať súkromie nikde? Ani vo svojich vlastných domovoch?

V máji roku 2007 pribudla ešte aj možnosť prehliadnuť si celú radu amerických metropol z perspektívy chodca. Od roku 2008 je nám k dispozícii historicky prvá beta verzia internetového prehliadača Google Chrome. Tento prehliadač je momentálne k dispozícii len v testovacej beta verzii pre Windows, verzie pre Linux a OS X sú naplánované na budúci rok. Čo pre nás má ešte nachystané Google? V roku 2009 má v pláne vstúpiť dokonca aj do sveta mobilov a to pomocou Androidu. Firma týmto mieni zaútočiť na oblasť, ktorá je pre ňu zatiaľ nezmapovaná. Android je založený na Linuxe a umožňuje využívanie celej rady služieb od Googlu. Ako Android, tak aj Chrome majú ešte veľa múch a tak im čosi potrvá kým si získajú dôveru širšieho publika, no isté je jedno. A to, že peniaze hýbu svetom. A keď sa jedná o financie, Google s týmto pojmom nemá ani najmenšie problémy.

Nenásytný gigant Google teda od pôvodného vyhľadávania, rozosial a naďalej aj rozosieva svoje chápadlá a v súčasnosti poskytuje už pekne pestrú škálu služieb. Napríklad personalizovanú stránku iGoogle, preklady, alebo instant messenger Google Talk. Tento vyhľadávací monopol taktiež „spája“ ľudí a so službou Orcut, ktorá sa obrovskej popularite teší napríklad v Brazílii no najmä v Ázii, odštartoval mániu komunitných služieb. Google si dokonca vytvoril svoj vlastný svet, Google Lively, virtuálnu chatovaciu miestnosť. Jedným z dôvodov jeho vzniku je aj fakt, že Google veľmi rád vstupuje na nové teritória a ponúka užívateľom ozaj unikátne nástroje, veď čo by jeden nespravil aby si na svoju stranu pritiahol masu. Medzi ďalšie dôkazy patrí aj už spomínaná služba Google Sky alebo 3D nástroj SketchUp. Ak Google považuje nejaký externý projekt za zaujímavý, nemá najmenšie

problémy a zábrany ponúknuť zaň vskutku zaujímavé sumy. Týmto spôsobom sa spoločnosť dostala napríklad k YouTube, alebo ku kontroverznej on-line reklame DoubleClick. Posledná spomínaná investícia je však kameňom úrazu ochrany súkromia a to nie len kôli tomu, že DoubleClick zaznamenáva informácie o chovaní užívateľov na internete. Prostredníctvom DoubleClicku totiž Google získava obrovské kvantum informácií o našich surfovacích zvykoch, čím si len buduje cestičku k tomu, aby sa jedného dňa naozaj stal totalitným neobmedzeným diktátorom na poli poskytovateľov internetových služieb.

Sila a moc Googlu už prerastá dokonca aj také gigantické firmy akou je samotný Microsoft. Prvé náznaky budúceho stretu už môžeme vidieť v službe Google Dokumenty, ktorá dýcha na krk MS Office, a už viackrát spomínanom browsery Google Chrome, ktorý zase siaha na trhovú podiel Internet Exploreru.

Čo pre nás ďalšie nachystá Google v budúcnosti? Kam až siahajú jeho ambície a do akej miery bude Google ochotný ísť si za svojim? Google neustále túži po nových a nových inováciách ako aj po neustálom hromadení užívateľských dát. Ale bude to pre nás ešte stále výhoda a privilégium alebo sa už bude jednať o čím ďalej tým viac jednoznačné zasahovanie do našich základných práv a slobôd. Samozrejme, zatiaľ nám to servírujú vo všetkej počestnosti, ale môže sa ľahko stať, že pri tejto tendencii Google nadobudne monopol takých rozmerov, že si už nebude musieť dávať ospravedlňujúcu servítku pred ústa. Skrátka bude si diktovať pravidlá a nech sa nám budú zdať akékoľvek neakceptovateľné, už nebudeme mať na výber inú voľbu okrem voľby press the accept button. Možno si potom uvedomíme, že kedysi dávno tu možno bol priestor bojovať za ochranu našich práv, slobôd a osobných údajov. Ale to už pravdepodobne bude neskoro. Google totiž možno práve vtedy bude vyvíjať svoj najnovší program s názvom Google room, ktorý v mene ochrany a bezpečnosti rádového užívateľa bude na internete poskytovať zábery z izieb jeho vlastného domova.

BRANDL, M., HENTSCHEL, A. Jaknebezpečný je Google Chrome?. In *CHIP*. 2008, č. 12, s. 8-9.

KRATOCHVIL, P. Časová osa Chipu: Google. In *CHIP*. 2008, č. 12, s. 74-75.

[online]. Wikipédia, *Internet*. 18.01. 2009. [26.01. 2009]. <http://sk.wikipedia.org/wiki/Internet>.

[online]. Wikipédia, *Softvérová licencia*. 26.12. 2008. [26.01. 2009].

http://sk.wikipedia.org/wiki/Softvérová_licencia.